

Nobilis viert schenking met twee expo's

■ Honderd jaar De Gemeenschap en werk van graficus HAP Grieshaber staat centraal

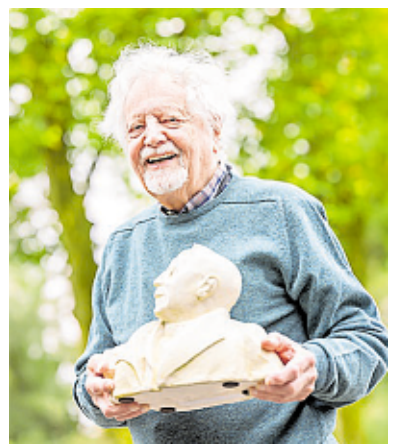
Het nieuwe tentoonstellingsjaar zet goed in voor het centrum van prentkunsten van Stichting Nobilis in Fochteloo. De afgelopen weken is er hard gewerkt aan de inrichting van twee nieuwe tentoonstellingen, die vanaf zondag 12 januari voor het publiek toegankelijk zijn. In de ene tentoonstelling wordt aandacht geschonken aan 100 jaar De Gemeenschap. De andere is gewijd aan het werk van graficus Helmut Andreas Paul Grieshaber.

Jozef Cantré, Jaakske met zijn fluitje, handgekleurde houtsnede, 1930, oplage 200. FOTO: STILET VORMGEVING

Henri Jonas, La Prophétie de Joel, kleurenhoutsnede, z.j., nummer 39/200. FOTO: STILET VORMGEVING

Hans Rikken met het gipsmodel dat Jozef Cantré (1890-1957) maakte voor de buste van Edward Anseele in Gent. FOTO: SIJTZE VELDEMA

De tentoonstellingen zijn het resultaat van grote schenkingen voor Nobilis door de 88-jarige Hans Rikken uit het Gelderse Loenen.

Cultuurwethouder Esther Verhagen van Ooststellingwerf biedt zaterdagmiddag in dorpshuis Et Legien twee nieuwe Nobilis Cahiers aan aan Hans Rikken, die bij de beide tentoonstellingen verschijnen. Voorafgaand geven Dr. Lex van de Haterd uit Amersfoort en Pieter Jonker van Nobilis een toelichting. Ook Hans Rikken zal nog het woord voeren. Er worden zo'n tachtig gasten verwacht voor die opening.

De ene tentoonstelling in Fochteloo is een onderdeel van een serie tentoonstellingen in heel Nederland, die gehouden worden in onder andere museum Het Catharijneconvent Utrecht, museum De Wieger Deurne, Literatuurmuseum Den Haag, kunsthandel Pygmalion Maarsse. Samen met enkele kleinere organisaties wordt aandacht geschonken aan 100 jaar De Gemeenschap.

In 1925 verscheen het eerste nummer van het tijdschrift De Gemeenschap, dat veel aandacht schonk aan literatuur, maar ook aan beeldende kunst, toneel en film muziek en architectuur. Dr. Lex van de Haterd schreef destijds twee vuistdikke boeken over De Gemeenschap en promoveerde op dat onderwerp. Het centrum voor prentkunst in Fochteloo is door hem gevraagd aandacht te besteden aan het werk van de beeldend kunstenaars, die verbonden waren aan het tijdschrift maar ook aan Uitgeverij De Gemeenschap.

Hans Rikken begon in 1986 met het verzamelen van materiaal over De Gemeenschap haar schrijvers en

beeldend kunstenaars. Het is één van drie grootste verzamelingen op dat terrein in Nederland, die hij nu heeft overgedragen aan Nobilis. Het Literatuurmuseum in Den Haag heeft veel schrijversarchieven en gaf ooit ook een Schrijversprentenboek uit over De Gemeenschap. Voor Nobilis is de collectie van Rikken interessant omdat de collectie veel originele grafiek bevat uit het interbellum (de periode tussen de beide wereldoorlogen). Rikken heeft daarbij veel werk verzameld van Jozef Cantré (1890-1957), die naast graficus, boekillustrator- en ontwerper ook beeldhouwer was.

De Vijf

Cantré woonde en werkte vanaf 1918 elf jaar in Nederland. Hij leverde niet alleen belangrijke bijdragen aan De Gemeenschap maar was ook belang-

Werkman is net voor de bevrijding vermoord nabij Bakkeveen

rijk binnen het Vlaams expressionisme. Hij maakte deel uit van de groep De Vijf: naast Jozef Cantré ook zijn broer Jan Frans Cantré, Frans Maseeel, Joris Minne en Henri van Straten. Van deze Vijf verzamelde Rikken ook werk en dan met name van Frans Maseeel.

In de tentoonstelling is ook werk te zien van de Stellingwerfse kunstenaar Johannes Mulders, die in diezelfde jaren twintig prachtige hout- en lino'sneden maakte die grote verwantschap tonen met het grafisch werk van het Vlaams expressionis-

me. Mulders vertelde destijds aan Pieter Jonker dat hij er een groot bewonderaar van was.

Er is overigens eveneens aandacht voor de zogenoemde Limburgse school waarvan Henri Jonas, Joep Nicolas en Charles Eyck ook meewerkten aan De Gemeenschap.

Al met al een grote tentoonstelling in Fochteloo van ruim tweehonderd boeken en prenten. En nog is het maar een dwarsdoorsnee van de grote schenking. De tentoonstelling is tot en met 1 juni te zien. Tot die tijd is er ook een uitvoerig programma met lezingen, workshops, rondleidingen en ook een culturele busreis. Er is een speciale folder gratis beschikbaar over alle activiteiten van dat programma. Groepen kunnen zich ook aanmelden voor lezingen en rondleidingen. De website van Stichting Nobilis geeft alle informatie.

HAP Grieshaber

De andere tentoonstelling is een tentoonstelling gewijd aan het werk van misschien wel de allerbekendste Duitse graficus Helmut Andreas Grieshaber (1909-1981). Er zijn wel zo'n honderd boeken over zijn werk verschenen. Elk groot kunstmuseum in Duitsland heeft in zijn collectie werk van Grieshaber.

Door zijn contact met Willem Sandberg directeur van het Stedelijk Museum in Amsterdam komt er in 1958 een Grieshaber-tentoonstelling in het Stedelijk Museum. Grieshaber is zeer geraakt door het werk van Hendrik Nicolaas Werkman, die een paar dagen voor de bevrijding door de Duitsers is vermoord nabij Bakkeveen.

Grieshaber maakt in 1958 een

prachtig boek over Werkman onder de titel 'Hommage à Werkman'. Later organiseerde hij ook Werkmantentoonstellingen in Duitsland. Hans Rikken begon in 1987 met het verzamelen van werk van Grieshaber. Zijn Grieshaber-collectie schonk hij wederom in overleg met zijn dochter Dr. Floor Rikken aan Stichting Nobilis.

Pieter Jonker maakte samen met Peter Kooij vorig jaar een reis naar de omgeving Reutlingen in Duitsland waar Grieshaber woonde en werkte. Pieter Jonker, die beide tentoonstellingen samenstelde, zegt daarover: „Voor mij persoonlijk is de verbinding van Grieshaber met Hendrik Nicolaas Werkman erg belangrijk. Het werk van Grieshaber zal nu voor altijd in de buurt zijn van de plek waar Werkman is vermoord. En ik weet zeker dat de zo bescheiden Johannes Mulders helemaal enthousiast zou zijn als hij had geweten dat zijn ateliernalatenschap in Fochteloo nu samen is met de prachtige grafiek van de Vlaamse expressionisten. Ik ben diep, diep onder de indruk van de schenkingen van Hans Rikken, die ook nog prachtig werk schonk van het Grafisch Gezelschap De Luis Utrecht.”

Gratis

De tentoonstellingen in Fochteloo zijn gratis toegankelijk en de beide nieuwe cahiers kosten samen slechts tien euro en dat is allemaal mogelijk door bijdragen van Cultuurfonds Friesland, Stichting Bercoop Fonds, het Gé Kok Foons, PJ Fondation, een gift van een particulier en natuurlijk nu eveneens mogelijk door de structurele subsidie van de gemeente Ooststellingwerf.

HAP Grieshaber, Wal kentert Boote (Walvissen kenteren boten), tweekleuren-houtsnede, 1974. FOTO: STILET VORMGEVING